

Informatie Oer IJ Workshop ICOON VROEGE MIDDELEEUWEN HEILOO (28-8-2021)

CULTUURHISTORIE

Nederzettingsstructuur (materieel) én de **identiteit** (immaterieel) in de Vroege ME gevormd:

Nederzettingsstructuur Heiloo:

- Langwerpige strandwal met lange linten
- Contrast strandwal-strandvlakte, Oosterzijweg oostelijke begrenzing
- Bewoningssporen op de strandwal (huisplattegronden en de vele waterputten)
- De vaarten richting Oer-IJ gebied (o.a. Laandervaart) met stet (haventje)
- Dijkanaanleg (Limmerdam, aan westzijde de Zanddijk)
- Oost-westgericht kavelpatroon in de vorm van greppels en houtwallen

Identiteit

- Willibrord en ontstaan legendes omtrent het slaan van heilzame waterputten, waarbij (zeer waarschijnlijk) aangesloten werd op voorchristelijke locaties, en waarbij de natuur essentieel was (water, bomen, stenen); Witte kerk en OLV ter Nood.
- Heiloo zowel **voor**, **in** en **na** de vroege Middeleeuwen offerplaatsen en rituele plekken geweest; relatie naamgeving Heilighelo?

Wat heeft het vierkant met de Vroege Middeleeuwen maken?

- We willen de ontwikkeling schetsen van de Vroegmiddeleeuwse boerderijen naar de 16e eeuwse stolp.
- Ingaan op de nederzettingsstructuur en identiteit van Heiloo.
- Tevens daarmee een ode brengen aan de stolp, hét boerderijtype van Noord-Holland.

Literatuur en bronnen:

- Archeologische Kronieken van de Provincie (afgelopen decennium)
- Heiloo voor en na Willibrord, Chris Streefkerk e.a.
- De Ee, D'Ye, De Die, Het Die, Jaap de Graaf (HVH)
- Meer dan 1000 jaar Witte kerk, Jaap de Graaf (HVH)
- Het Nieuwe Straatnamenboek Heiloo, Dick Slagter (HVH)

Informatie Oer IJ Workshop ICOON VROEGE MIDDELEEUWEN HEILOO (28-8-2021)

ARCHEOLOGIE

1. Locatie van het Oer IJ icoon Heiloo.

Het gebied op de hoek van de Oosterzijweg- Lagelaan is de beoogde locatie voor het Oer IJ icoon "Het Vierkant". Het houten vierkant dat er nu staat zal onderdeel gaan uitmaken van het icoon, het is het vierkant van de stolpboerderij die gesloopt is en die gesitueerd was aan Lagelaan 3.

Op de icoon-locatie zal informatie gegeven worden over de kenmerken van het landschap, de strandwal, de strandvlaktes, de waterlopen en de vroegere boerderijtypen, de woonstalhuis boerderij.

Omgeving:

Het terrein ligt op de oostelijke rand van de strandwal Limmen- Heiloo- Alkmaar.

De Oosterzij is een oud buurtschap van Heiloo, waar inmiddels veel nieuwbouw staat, maar waar vroeger slechts enkele boerderijen stonden.

Recente opgravingen tonen in het hele gebied sporen van bewoning aan vanaf de 12de eeuw.

- De oudste sporen zijn veenwinningskuilen uit de 11de-12de eeuw.

- Van twee elkaar opvolgende 12de eeuwse boerderijen zijn paalkuilen gevonden. De boerderijen waren 6 m breed en minimaal 22 m lang en lagen in oost-west richting.

- Er werden twaalf waterputten uit de periode 12de-20ste eeuw gevonden en greppels, kuilen en paalkuilen.

- Door oversnijdingen van sporen van bewoning en waterputten weten we dat dit erf langere tijd, misschien wel drie of vier generaties bewoond bleef.

- Vanaf de 17de eeuw zijn er sporen van stolpboerderijen, de voorgangers van de stolp die in 2019 is gesloopt en waarvan nu het vierkant nog rest.

- Aan de noordzijde ligt de huidige Lagelaan, die door de middeleeuwse sloot aan de zuidkant van de weg al een oude kavelgrens blijkt te zijn geweest.

Aan de oostzijde ligt de strandvlakte tussen de strandwal van Limmen- Heiloo- Alkmaar en de strandwal van Akersloot. Hier zien we de structuur van de grond veranderen. Een bovenlaag van 70 cm, dan een dunner pakket van 15-20 cm veen, 10 cm klei, daaronder blauwgrijs zand, geen schelpenresten.

2. Locatie Lagelaan bij aansluiting A9

Omgeving; terrein bij de aansluiting onder A9, ten oosten van A9 richting Limmerdam en ten westen van A9. Het gebied ligt in de strandvlakten tussen de strandwal van Limmen- Heiloo- Alkmaar en de strandwal van Akersloot. De ondergrond bestaat uit strandafzettingen die in het laat- neolithicum zijn afgezet. Hierboven bevinden zich kleiige kwelderafzettingen. In de top van deze afzettingen zijn mestschimmels aangetroffen waaruit blijkt dat er in de kwelder vee gegraasd heeft. Dit wordt gezien als een indicatie dat er in de buurt van het onderzoeksgebied bewoning heeft plaatsgevonden in het laat- neolithicum.

Vanaf de vroege bronstijd tot in de ijzertijd is er veengroei in het gebied, waarna er in de ijzertijd een pakket duinzand over het veen wordt afgezet. Dit duinzand vormde het leefniveau voor de mensen die in de late ijzertijd- Romeinse tijd het gebied bewoonden.